

Ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan en van het gouden jubileum van de heer Jan Leendert van Eijk op 14 februari 1920 kwam er een gedenkboek uit der N.V. Kaashandel-Maatschappij "GOUDA". Oorspronkelijk heette de firma C. van Eijk, in 1870 gevestigd te Gouda.

Deze Jan Leendert werkte al jaren mee in de zaak en nam het bedrijf in 1889 over; pa Cornelis stierf tien jaar later, 70 jaar oud.

Deur met opschrift Kaaspakhuis De Blaauwe Haan

In de hele stad waren vroeger veel kaaspakhuisen. Vanaf 1870 werden vanuit de pandjes in de Naaierstraat 22-23 kleine partijen kaas van de markt doorverkocht naar het binnenland.

Door de stijgende kaasafzet kwam er behoefte aan meer bergruimte en dat was er op Groenendaal 40-42. Schotland en Engeland werden nieuwe afzetgebieden en andere Europese landen volgden. Het opslaan van grote voorraden bleek noodzakelijk, daarom werden in 1889 de percelen aan de Kattensingel 65-66 aangekocht: het ene deed dienst als woonhuis De Blaauwe Haan, het andere als pakhuis. Eigenaar C. van Eijk wilde een spoor leggen naar het water van de Kattensingel voor de aan- en afvoer van kazen. De gemeentebouwmeester adviseerde dit niet toe te staan, omdat onder andere de straat dan in minder goede staat zou komen te verkeren. Van Eijk drong echter zo aan dat hij toch de vergunning kreeg. Het terrein achter de percelen werd benut voor de aanbouw van een tweede magazijn, waarachter na twee jaar opnieuw een pakhuis werd gebouwd. Het woonhuis De Blaauwe Haan naast de kaashandel behoorde ooit toe aan de "bleeker" A. Jaspers, die aan het begin van de Kattensingel de bleekerij bezat. Het werd van de hand gedaan aan de familie Hoozeveld, die er een sigarenwinkel dreef. Na 1895 had je in de omgeving van Gouda

melkveehouders die boterproducten maakten. Hieruit kwam de fabricage op gang van volvette Goudse kaas. De handel overzee verliep voorspoedig, dit waren belangrijke orders die voor snelle levering nog grotere voorraden kaas vereisten.

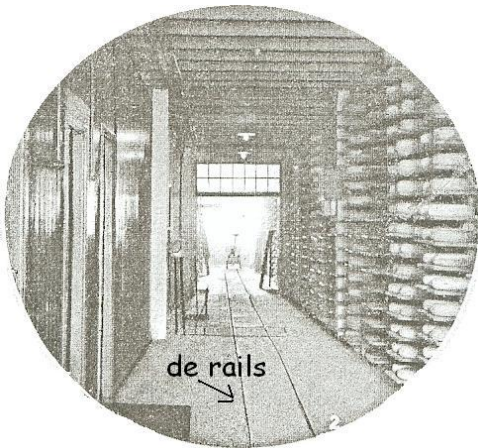
Maar voldoende ruimte was er niet meer. Daarom werd er in 1899 nog een pakhuis bijgebouwd. In 1903 al werd er een nieuw gebouwencomplex gesticht, oostwaarts van de andere gebouwen, die door een brede poort daarvan was gescheiden. Er ontstond een ruime opslagplaats voor kaas, de andere was een ruime stallingsplaats voor paarden, rijtuig, vrachtwagens, etc. Later werd er nóg een pakhuis in de Vrouwesteeg in gebruik genomen. Door de aankoop van aangrenzende percelen op de Kattensingel werd de frontbreedte van de gebouwen vergroot: dit vergemakkelijkt de verladen van de kaas per schip tot vóór de pakhuizen. In de rest van het land kwamen ook inkoopfilialen. Zes percelen in de Crabethstraat 15-33, grenzend aan de oostzijde van het hoofdgebouw gelegen terreinen, waren als beneden- en bovenhuizen in gebruik, bestemd voor latere uitbreiding. Zo ook een perceel met grond aan de Van Beverninghlaan achter de magazijnen. In 1912 was de oprichting van de N.V. Kaashandel Maatschappij "GOUDA".

Kantoor en pakhuizen aan de Kattensingel in 1903

Export

Achter de magazijnen werd een fabrieksgebouw neergezet voor de kistenmakerij, waar elektrische moderne machines grote hoeveelheden kisten fabriceerden voor de export. Dit bespoedigde de verzendingen. Door de gebouwen liepen kaaswagentjes op ijzeren rails: de kaas kwam uit de magazijnen op karretjes tot aan de aanlegsteigers vlak voor het hoofdgebouw, waar de scheepsvloot van de maatschappij ladingen innam en naar de grote stomers bracht die het product naar alle werelddelen vervoerden. Inmiddels werden Zuid-Afrika en Zuid-Amerika belangrijke afzetgebieden.

Stapelplaatsen van de hoofdmagazijnen

De kistenfabriek

Als eigen transport te water fungeerde aanvankelijk een boeierschuit; voor het snellere vervoer kwamen er motorboten voor in de plaats met geregelde diensten van de havenplaatsen en de magazijnen onderling. Grote verzendingen gingen per spoor naar het Europese vasteland: voor het transport naar de verladingsplaatsen maakte men gebruik van vervoermiddelen in de stallen. Naast kaas gingen er in de wintermaanden lijnkoeken of sojakoeken naar de boeren, wanneer het vee op stal stond. In de Eerste

Wereldoorlog lag de kaasexport stil: in oktober/november 1914 sloot de regering de grenzen om voorraden in het binnenland te houden. Hierna kwam er veel vraag uit het buitenland. Kaas was in de oorlogsjaren een ruilobject geworden: in 1918 sloten Engeland en de Nederlandse regering een ruilvereenkomst: vier miljoen kilo kaas uit Nederland voor grote hoeveelheden spek uit Engeland.

De Blaauwe Haan

In 1801 werd een "koophuis en erve met lijnbaan en drie paden" omgebouwd tot "bleekerij", genaamd De Blaauwe Haan. Vastgelegd was dat na de koop deze naam nog 13 jaar en 4 maanden niet veranderd mocht worden. Het perceel was inmiddels verdubbeld en een aantal malen van eigenaar gewisseld. Het pand had in het midden een kade of poort: De Blauwe Poort, die was afgesloten met een ijzeren draaihek; dit was de ingang voor lossen en laden. Dit pad was destijds openbare weg tussen diverse percelen. Rond 1920 verkocht firma Eyssen zijn kaaspakhuis aan firma Paul in de Jeruzalemstraat en eigenaar Eyssen verhuisde naar Alkmaar. Dit gebouw stond ooit op het stuk Kattensingel waar de Van Swietenstraat is aangelegd in 1921. Paul werd de latere eigenaar van de kaashandel. Gedwongen door uitbreiding kwam het bedrijf toch weer in Gouda terug op de plek waar de Blaauwe Haan heeft gezeten. Het werd de voortzetting van twee bedrijven, die vroeger samen als kaashandel aan de Kattensingel zaten, maar nu onder één dak. De haan op de gevel werd in bruikleen afgestaan: bij opheffing van de kaashandel of bij verhuizing moet het beeldmerk worden weggehaald.

De Blaauwe Haan

Literatuur

'Gedenkboek der N.V. Kaashandel-Maatschappij "GOUDA"', 1920.

'Ter herinnering aan het laatste woonhuis van de bleekerij De Blaauwe Haan', A.D. Vergunst, 1990.

'Op hoop van zaken' - Hoofdstuk 5, Bregje de Wit, 2004.